

Stari in mladi Slovenec.

Z.

Za.

O. Predlog za vlada razne sklone: rodivn., toživn. in druživn., kakor v novoslov.

S. Da zaznamnjam čas, ga pišem z rodivnikom sedaj že večkrat: za svéta (dokler je svetlo) večerjajo; za mraka, za dne, za Vladimirja itd.; redkeje s toživnikom, lat. per: ašte za (skozi, čez) peti léti ne budeti vèsti o muži, za dve leti; za dva dni. Posebno pa se mi je zdelo, da tolikrat rabim napak ali vsaj brez potrebe nam esti - o - u, za stran, za voljo, za rad, kjer se po stsl. reče le za, kadar se pové vzrok ali razlog.

O. Ad designandam rationem 1) cum gen. gr. *διὰ* propter; *ἀπὸ* pro, loco: za visego roda, za straha; cum acc. 2) gr. *διὰ*, *ἀπὸ*, *ἀπὸ* propter, pro: za strahü, kamo si oči hoštu děti za srami; za nje, zanježe quia; Bogü viditi za dčanija, nü i za mysli komuždo; za čito cur; dati, iti za kogo p. za mužü itd.

S. Tako čem pisati i jaz ter varovati se prepogostnih za voljo, za rad, namestu, skozi, čez.

Zabava,

O. Difficultas, in zabaviti, zabavljati offendere, vexare, impedire.

S. To je tedaj pravi pomen: molestia, occupatio, sitna, težka reč, težavno, nadložno opravilo, težava, ne pa, kakor se mi je v novo pisanje vrnilo: vesela, radostna reč, veselica. Govorim še prav: zabavljati komu; ali zabavljaš? — Zabavica je vexator habd., zabavati incantare p. gade zabavati ali zagovarjati.

O. Zabaviñü adj. cuius obliviscimur, remotus, — na tñm-nica.

S. Kako vse drugač se glasi: zabavne temnice, ječe, v kterih se jetniki zabavajo, imajo svoje zabave, brez verig, pri igrah itd.! Tega ne maram.

Zabota.

O. Zabota je, kakor mislim, labor.

S. Morebiti se vjema z nsl. obotavljati se, kar so nekteri hotli pisati opotavljati se (o potu), in se mi tako ne razlaga po volji (cf. pobota.)

Zabyti.

O. Zabyvati oblivisci, — se, o čem: zaby o bozê; ne zabudi ništihî; zabyti — tije obivio, zabytilivü — tnikü obliviosus, ingratus.

S. Vidi se mi, da je glag. iz za in biti — bim — bom — bodem, nasproti zabiti clavo figere, occidere, zaboj diaphragmai, iz biti — bijem. Pišem večkrat le pozabiti, in zabil sem skor pravega izvora, ker sploh pravim pozabljam, pozabljevati, kakor zgubljam, zgubljevati. Po naglasu se spreminja pomen: zábiti oblivisci in zabíti clavo figere, kar je v nsl. časih težko ločiti. Zabitljiv in zabitnik za nsl. pozabljiv — ec. — Usurpatur etiam pro zgubiti; menda zabiti t. j. igraje, pijančevaje ali sicer neumovaje zabiti ali pognati premoženje.

Zavida.

O. Invidia, aemulatio; zavidêti, zavistvovati komu.

S. Dobra je za gr. ζήλος aemulatio (Eifersucht). Kakor zavist, zavisten, zavistnik, zavidnik, zavidiv-ljiv itd., čem pisati po Vaše z a v i d a — de ž. sp.; brez zavide, nikar si ne zavidajte!

Zavodü.

O. Cursus, zavoditi ducere.

S. Nikdar mi ni po volji, kadar čitam z a v o d v pomenu „Institut, Anstalt“, ker se mi smili v njih mladina! Pišem raji v s t a v, vstanova, naprava itd.

Zavêsa.

O. Pa tudi zavêsü m., zavêsici, aulaeum, linteum, zavêsiti okünice, nezavêšena žena.

S. Gospôda ima po sobah in dvorinah vse prepreženo z z a v e s a mi in popeto z z a v e s c i.

Zavêtü.

O. Testamentum, pactum, mandatum.

S. Omenjam to besedo le, ker vidim, da imate že Vi zavêtije in zavêtrije, zavêtrino mêsto, kar zatišije locus tectus, tranquillus, in ker pišete: nsl. zavêten cliens, zavêtnik tutor (zavêtrinü cf. zaočinü adj. extra conspectum positus).

Zadušije.

O. Zadušibina — bñina, eleemosyna, monumentum, pia fundatio, serbis zadužbina.

S. Pisali naj bi zadušbina. Zadušinü imate suffocans (iz zadušiti), pa tudi pro anima datus (za dušo); cf. zazdravinü, zaupokojnü qui pro bona valetudine — quiete — fit. Morebiti a) zadušen-šna-o, b) zadušin-a-o?

Zadü.

O. Pa zadü f. in zaždü m. dorsum, pars postica; zadnjaja *šdqa* anus (cf. sü zažda nsl. od zaja a tergo, hindrach.)

S. Iz tega se pojasnujejo različne pisave: sü zada in sü zadi, na zadê-di, kakor nsl. Pomenljivo se mi zdi tole: cf. na, po cum nadü, podü; nobis *d* hoc ortum videtur e verbo *dê*, cuius vocalis finalis etiam in aliis vocabulis abiici potest p. vü zadü, na zadü; in zadünic a f. hereditas, facultates relictae; zadünicnikü heres.

Zadêva.

O. Impedimentum, iz zadêti — dêvati imponere, onerare, impedire, — se impediri.

S. Kaže se, da sem jel presploh pisati z adêva v smislu „Fall, Beziehung, Verhältniss“, na pr. v tej zadevi, slovenske, narodne, duhovske, šolske zadeve. Paziti čem na prvotni pomen, in prav pisati o slovensko-nemških zadevah i. t. d.

Zazrêti.

O. Zazoriti in zazirati suspicari, reprehendere, accusare cum dat. et loc.: zazorü-ênije, zazrakü-čije, zaziranije, zazorinü-zračinü suspectus, reprehendendus, zazorno lice,

zazoriči osor na pr. gorici zazoriči byvajači; ne mozi zazrêti mîné grêšîniku.

S. Tudi zazretî in zazirati mi bo velikrat služilo za grajati, zaničevati itd.

Zakonû.

O. Slovo sploh znano in v Jezičniku že razloženo.

S. Veselî me nsl. zakonica coniux za stsl. sâpraga (soproga, soprožnica), zakonêič filius legitimus; zakonnik ali zakonik nomocanon.

Zamanû.

O. Frustra, z a m a n i c a f., unde sg. instr. serb. - comi gratuito et adj. zamaničnû: - čna vojska.

S. Nedavno sem čul: Ta je za nič, ta pa še za manj. Kaj veljá, da je zaman-i iz za manj?

Zametû.

O. Multitudo: ga je pravi zamet.

S. Snega namreč! Bere se stsl. i z a m ê t a nota, toda o njej poznej.

Zamorije.

O. Regio transmarina, nsl. zamorec aethiops.

S. Kakor se kaže, mislite, da je prav pisano zamorec cf. primorec; nekteri pisarijo z a m u r e c ter razlagajo iz stsl. murû, murinû aethiops nsl. mur, muren, murče, murček . . Ktero je bolje ali pravo? Menda se po pisanji da ločiti tudi pomen.

Zamûkû.

O. Clastrum, iz zamûknâti claudere.

S. Važno mi je, ker temu primerjate nsl. z a n j k a ansa, serb. zamka laqueus, česar doslej nisem mislil.

Zamêriti.

O. Metiri, zamêrenaja granica.

S. Čudno se mi zdî, da nimate z a m e r a, zameriti v sedanjem pomenu; ponarejena je morda le po nemški (vermessen).

Zanesti.

O. Auferre, — na svoj stanū; — na nosiléhū; vētri zanesse kraguja.

S. Tedaj je spet nsl. z a n e s t i - z a n a š a t i s e n a k o g a — olikana še le po nemški (sich verlassen)?

Zapovēdi.

O. Mandatum, decretum, edictum; zapovēdēti - ati - ovati, kakor nsl.

S. Pa sem se je skor že bal, ker n o v o č e s k i p o m e n i nasprotno (Verbot, verbieten), in sedaj vidim, da je moja tudi staroslovenska.

Zapodū.

O. Latebra: skry se vī zapodē malēmī.

S. Kar skoči iz z a p o d a! Kdo bi si mislil, da je to nsl.?

Zapoj.

O. Zapojstvo ebrietas: pijanīstvo i z a p o j s t v o; z a p o j č i v ū e b r i o s u s.

S. Ta človek je pijančiv in z a p o j č i v!

Lepopisje v ljudski šoli.

(Konec.)

Zdaj mi še ostane priobčiti svoja mnenja o lastnostih lepega pisanja.

1. Pisanje naj se vjema s pravili naravnosti. Naravno je pisanje, če so pismenke, ki segajo čez tri ali štiri čerte, na verhu tanke, spodaj pa nekoliko krepkeje postajajo, kakor je n. p. smreka, kakor so štiri glavne hišne stene, ročnik vozarskega biča i. d. Posebno veljá to za nemško pisanje. Naravno je dalje pisanje, če so poteze tanke tam, kjer so naj bolj na okroglo zavite; le tanke stvarice se dajo upogovati.

2. Ravnomernost je v tem, da se posamesni deli čerk vjemajo v dolgosti, širokosti in sploh v velikosti. Posebno naj bodo zgornje lopotične zanke pri véliki abecedi slovenskega pisanja na levo in desno ravnomerno iz dveh polovic. Spodnje poteze, ki nosijo zgornje, naj bodo nekoliko večje, drugače tiščé na spodnje dele pismenk.